

Т.Ц. Кашперська, здобувач кафедри цивільного права і процесу НАВС;
Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор заступник начальника кафедри цивільного права і процесу НАВС **С.С. Бичкова**

ЯКІ ЮРИДИЧНІ ФАКТИ МОЖУТЬ ВСТАНОВЛЮВАТИСЯ СУДОМ З МЕТОЮ ОХОРОНИ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ?

Серед інших категорій справ, які розглядаються в порядку цивільного судочинства, суд розглядає справи про встановлення фактів, що мають юридичне значення. Встановлення таких фактів має наслідком виникнення, зміну чи припинення правових відносин різної юридичної природи, у тому числі й сімейних правовідносин.

Враховуючи юридичну природу таких правовідносин, їх зміст і суб'єктний склад, а також положення частин 2, 3 ст. 234, частин 1, 2 ст. 256 ЦПК України, статей 130–132 СК України, можна дійти висновку, що в порядку окремого провадження розглядаються справи про встановлення таких фактів, що тягнуть виникнення, зміну чи припинення сімейних правовідносин: 1) родинних відносин між фізичними особами; 2) реєстрації шлюбу; 3) розірвання шлюбу; 4) усиновлення; 5) батьківства (материнства); 6) проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу.

Встановлення факту родинних відносин може мати місце, якщо в силу певних причин зазначений факт не був зареєстрований органами державної реєстрації актів цивільного стану (далі – органами ДРАЦСу), у реєстрації зазначеного факту органами ДРАЦСу було відмовлено, помилка органів ДРАЦСу в актовому записі має настільки давнє походження, що її виправлення має потягти за собою цілу низку виправлень в інших актових записах тощо.

Суди можуть встановлювати факти усиновлення, реєстрації та розірвання шлюбу, якщо в органах ДРАЦСу не зберігся відповідний запис, у його відновленні було відмовлено або запис може бути відновлений лише на підставі рішення суду про встановлення факту реєстрації акту цивільного стану. Типова ситуація може виникнути при реєстрації шлюбу на судні, якщо на день звернення до органу ДРАЦСу для отримання свідоцтва про шлюб одна з осіб, з якою було зареєстровано шлюб на судні, померла.

Відповідно до статей 130–132 СК України факт батьківства (материнства) може бути встановлений за рішенням суду у разі смерті чоловіка, який не перебував у шлюбі з матір'ю дитини (смерті жінки, яка вважала себе матір'ю дитини), якщо запис про батька дитини у Книзі реєстрації народжень проведено за прізвищем матері, а ім'я та по-батькові батька дитини записані за вказівкою матері (ч. 1 ст. 135 СК України) або запис про матір дитини, батьки якої невідомі, проведено за рішенням органу опіки та піклування (ч. 2 ст. 135 СК України).

Встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу здійснюється судом тільки у випадку, якщо цей факт породжує виникнення, зміну або припинення правовідносин, зокрема: виникнення права спільної сумісної власності на майно, набуте чоловіком і жінкою за час спільного проживання, якщо інше не встановлено письмовим договором між ними, і, як наслідок, поширення на правовий режим такого майна положень глави 8 СК України (ст. 74 СК України); виникнення права на утримання відповідно до положень ст. 76 СК України у того з них, хто став непрацездатним під час спільного проживання, якщо жінка та чоловік тривалий час проживали однією сім'єю (ч. 1 ст. 91 СК України); виникнення права врегулювати свої сімейні (родинні) відносини за договором,

який має бути укладений у письмовій формі (ч. 2 ст. 9 СК України) тощо.

За результатами розгляду справ про встановлення фактів, що тягнуть виникнення, зміну чи припинення сімейних правовідносин, суд ухвалює рішення. Відповідно до ч. 2 ст. 259 ЦПК України рішення суду про встановлення факту, який підлягає реєстрації в органах ДРАЦСу або нотаріальному посвідченню, не замінює собою документів, що видаються цими органами, а є тільки підставою для одержання зазначених документів.

І.А. Боровська, здобувач кафедри цивільного права і процесу НАВС;

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права і процесу НАВС **Г.В. Чурпіга**

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ СТОРІН У СПРАВАХ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВА НА БЕЗПЕЧНЕ ДЛЯ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ДОВКІЛЛЯ

Процесуальне законодавство не містить дефініцію сторін. У ст. 30 ЦПК України лише вказується, що сторонами в цивільному процесі є позивач і відповідач, якими можуть бути фізичні особи, юридичні особи, а також держава. У науці цивільного процесу питання визначення поняття сторін та їх юридичної природи є досить дискусійним. Так, деякі вчені схилиються до думки, що сторони – це суб'єкти матеріальних правовідносин, які є предметом судового розгляду цивільної справи. Ми поділяємо думку науковців, які вважають, що спроба давати визначення сторін з урахуванням суб'єктної структури спірних правовідносин не обґрунтована.